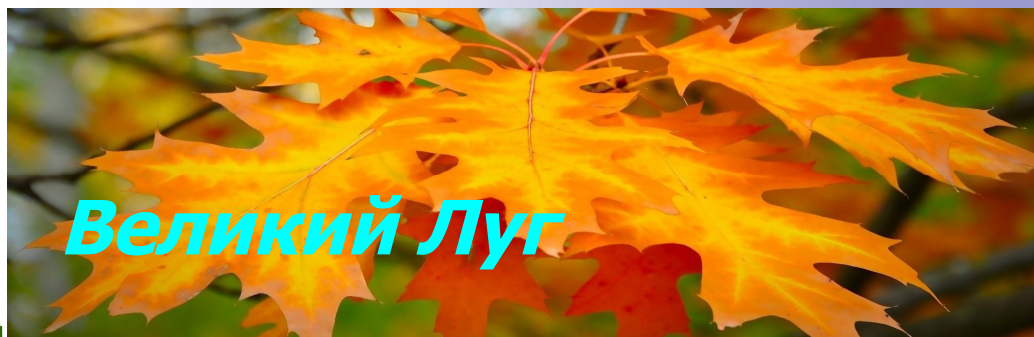

№ 20

1 жовтня 2015 року

В цьому випуску:

IV фестиваль «Козацькі розваги»	1
Лисогірська робінзонада	2
Чому летять птахи й куди?	3
Служба державної охорони Національного парку	4
Амфібії НПП «Великий Луг»	6
Наукова співпраця	6

Фестиваль патріотичних та культурних традицій українського козацтва

26 вересня на території рекреаційної зони Національного природного парку «Великий Луг» відбувся IV фестиваль «Козацькі розваги», присвячений Дню українського козацтва.

Щорічно фестиваль організовує та проводить Національний природний парк «Великий Луг» в рамках відродження та популяризації історичних, патріотичних та культурних традицій українського козацтва.

Проведення фестивалю стало доброю традицією, яка допомогла зібрати на це свято людей різного віку та з різними уподобаннями, щоб вкотре продемонструвати єдність, патріотизм українського народу, показати багатогранність та майстерність наших земляків, згадати звичаї наших предків – козаків.

Під час фестивалю присутні слухали гарні пісні місцевого народного хору «Калина» та з захватом дивилися показовий виступ козацького бойового мистецтва «Спас» учасників спортивного гуртка «Тайфун» Малобілозерської естетичної гімназії-інтернату «Дивосвіт» (асоційована школа ЮНЕСКО). За традицією на фестивалі працювало містечко майстрів, на території якого окрім ярмарки проводилися майстер-класи з гончарного мистецтва та виготовлення ляльки-мотанки. Для наймолодших гостей свята проводилися різноманітні конкурси зі смачними призами.

Цього року фестиваль зібрав близько 200 чоловік. Дуже порадувало, що на заклик організаторів «Одягни вишиванку – підтримай українські традиції!» відгукнулося багато людей. Приблизно чверть гостей свята прийшли у сорочках вишитих за українськими традиціями. Для них проводилася лотерея з солодкими призами. А головний приз – ляльку-козака, виготовленого власноруч колективом міської бібліотеки, отримав власник найгарнішої вишиванки.

Основою заходу стало змагання в різних конкурсах команд молодіжної громадської організації Клубу «Білі Ворони» та збірної приватного акціонерного товариства «Запорізький залізничний комбінат». Перемогу здобула команда збірної ПрАТ «ЗЗРК», та переможених на цьому святі немає, всі залишилися задоволеними та отримали порцію хорошого настрою та позитиву.

Свято за традицією козаків завершилося козацькою лавою двох команд.

Після завершення фестивалю та нагородження команд всі учасники та гості свята змогли пригоститися смачним козацьким кулішем.

Адміністрація НПП «Великий Луг» висловлює подяку міській раді міста Дніпрорудне, колективу Дніпрорудненської міської бібліотеки-філії сімейного читання та адміністрації Дніпрорудненської спеціалізованої I-III ступенів школи «Талант» за допомогу в проведенні фестивалю. Окрему подяку хочемо висловити профспілці ПрАТ «Запорізький залізничний комбінат» та Клубу «Білі Ворони» за фінансову та організаційну підтримку.

Лисогірська робінзонада

Впродовж чотирьох днів з 14 по 17 липня на території туристичного кемпінгу «Лиса Гора» проходив екологічний табір «Лисогірська Робінзонада».

Основними завданнями екотабору були пропаганда знань та навичок з пішохідного та байдаркового туризму, екології та медико-санітарної підготовки, виховання екологічної культури серед учнівської молоді, обмін досвідом, підвищення спортивної майстерності та зміцнення дружніх зв'язків між навчальними закладами, громадськими організаціями та НПП «Великий Луг».

Незважаючи на зливи, сильний шторм на водосховищі та шквальний вітер, учасники табору змогли пройти всю програму «Робінзонади».

На початку табору ми відвідали Василівський історико-архітектурний музей-заповідник «Садиба Попова», де не тільки оглянули експозиційні кімнати музею, а й відвідали підвали замку, в темних закутках якого нас лякав милий привид.

Дві команди «Дикари» та «Курлык» проходили тренінги та змагалися в техніці пішохідного туризму, спортивному орієнтуванню, стрільбі з пневматичної гвинтівки та арбалету, дартсі, слеклайні та байдарковому туризму. Дуже весело пройшли жартівливі вікторини, кулінарні конкурси та різноманітні естафети. Не забули ми й про необхідне для будь-якого Робінзона – тренувалися у встановленні палатки, розведенні вогню, вчилися користуватися топографічними знаками та абеткою Морзе.

За результатами змагань з невеликим відривом перемогла команда «Дикари» на чолі з капітаном Романовим Євгеном.

По закінченню екотабору всі учасники були нагороджені почесними грамотами та солодкими призами. А потім був проведений ритуал посвячення в «Лисогірські Робінзони». Перевдягнуті керівники екотабору розмальовували учасників команд, змушували їх кланятися лопаті та веслу, напували «еліксіром» та разом з ними виголошували клятву Робінзонів. Відтепер 19 чоловік можуть пишатися гордим званням «Лисогірський Робінзон».

Організацію та проведення заходу взяли на себе Національний природний парк «Великий Луг», молодіжна громадська організація Клуб «Білі Ворони» та Керівник гуртка ЦДЮТ МР Дніпрорудного. Фотографії надав член Клу-

бу «Білі Ворони» Петелько Сергій.

Сектор екологічної освіти та рекреації

Чому летять птахи і куди?

«Нічна трагедія» – так назвав перельоти відомий англійський натураліст Діксон. «Стільки бід підстерігає птахів на їх довгому і небезпечному шляху, а вони все-таки летять, летять гнані могутнім інстинктом перельоту», – говорив він.

Багато питань виникає, коли ми торкаємося теми перельотів птахів. Чому летять птахи, куди? Як вони дізнаються шлях і час? Від нас вони можуть відлітати восени тому, що їм стало незатишно – настає несприятливий час року. А як вони можуть визначити час, коли їм треба до нас прилітати? І чим ближче ми знайомимося з темою міграцій птахів, тим більше виникає питань. Багато проведено досліджень перельотів птахів, багато написано популярних книг і статей у журналах, а інтерес до теми не слабшає, відповіді на всі ці питання ще не отримано.

Та й саме явище перельоту в

цілому слід розглядати як біологічне пристосування, що дозволяє птахам уникати несприятливих зимових умов на батьківщині, зберегти своє поголів'я. Якщо переліт птахів і кінчається загибеллю багатьох з них, то все ж можна сказати – птахи вибирають з двох бід менше: на зиму залишатися на батьківщині птахам не можна, бо вони не пристосовані до зимових умов.

У житті птахів сезонні міграції не катастрофа, а звичайне явище. Це нормальне ланка в річному циклі життя, з яким пов'язана вся ритміка перелітних птахів, їх фізіологія. Переліт нітрохи не більш загадковий, ніж, скажімо, явище розмноження, «інстинкт» будівництва гнізд, турбота про потомство, тощо.

Виявляється, що птахи одного виду, що гніздяться близько один до одного, летять нерідко в різних напрямках, в різні місця. Так, наприклад, мартини з архіпелагу «Великі і малі Кучугури» летять зимувати в різні місця, загалом на південний захід. Окільцзованих тут мартинів можна зустріти взимку в північній Італії, на Балканах, в дельті Нілу і навіть східніше. Мартини з інших колоній теж мають свій шлях розльоту, який значною мірою перебивається шляхом розльоту південних популяцій. Але тут немає свавілля, немає безладу. Виявляється, що мартини в кожній колонії розбиваються на кілька зграй, кожна з яких летить згодом

своїм шляхом і має свої місця зимівлі.

І навесні вони повертаються, мабуть, тими ж шляхами назад. Також і чаплі з Каховського водосховища летять окремими зграйками в різні боки і теж кожна своїм шляхом. Це ж відноситься і до качок. Ті що гніздяться на південному сході України і в пониззі Дніпра збираються для линьки в дельту. Там кожна зграйка має своє місце, якого дотримується щорічно. Перелинявши, зграї піднімаються на крило і розлітаються потім у самих різних напрямках і по різних шляхах. Більшість зграй дотримується все ж західного і південно-західного напрямків і потрапляє в Середземномор'я. Деякі зграйки летять на південь або південний схід, зимуючи в Індії. Але є зграї, що летять з дельти Дніпра на північ (точніше, північний захід), а потім на захід і потрапляють вони зимувати в Англію, іноді в Нідерланди. Птахи летять повсюдно і зустрічаються всюди, де тільки є водойми.

**Старший науковий співробітник
В.А. Бусел**

Чапля сіра

Мартин каспійський

Служба державної охорони Парку

Як могла б природа бути настільки світлою і прекрасною, якби призначення людини не було таким же?

Людина – частина природи. З одного боку, її життя залежить від умов існування, а з іншого – її діяльність впливає на них. Щоб зберегти життя на Землі, людина повинна охороняти природу.

Охорона території Національного природного парку «Великий Луг» покладається на службу охорони, що входить до складу служби державної охорони природно-заповідного фонду України. Території та об'єкти природно-заповідного фонду знаходяться під охороною держави. Чисельність працівників Парку, що входять до складу служби державної охорони (СДО) природно-заповідного фонду України 32 особи. На посадових осіб СДО покладені відповідальні завдання. Служба державної охорони НПП «Великий Луг» є основною структурою установи, яка забезпечує охорону та збереження територій та об'єктів ПЗФ, попереджає та припиняє порушення природоохоронного законодавства. Нормативна база з природоохоронного законодавства потребує освічених фахівців, адже робота охорони на природно-заповідних територіях вимагає базових знань в галузі лісового, водного, земельного, мисливського, рибного господарства; тваринного та рослинного світу, Червоної Книги, картографії, навичок роботи із технікою, приладами, спорядженням.

Інспектори з охорони ПЗФ (з лат. Inspector – спостерігати, дивитись) під керівництвом начальників та заступників науково-дослідних природоохоронних відділень здійснюють нагляд, контроль, перевірку дотримання правил та норм природоохоронного законодавства, проводять моніторинг відносного обліку дикої флори та фауни. Одним із основних завдань є контроль за використанням природних ресурсів та їх збереження. Тут і патрулювання території, і інспекторські перевірки, і робота на постах. Також працівники СДО займаються господарськими роботами, санітарним очищенням території, ведуть профілактично-роз'яснювальну роботу серед населення.

Інженери відділу державної охорони природно-заповідного фонду Парку, на чолі з начальником, здійснюють повсякденну кропітку роботу з управління, контролю, документообігу, розрахунків, організації та виконання великого обсягу робіт, які називають природоохоронними заходами.

На сьогоднішній день система державної охорони природно-заповідних територій країни не відповідає сучасним вимогам та міжнародним стандартам. Посадові особи служ-

би державної охорони Парку не забезпечені форменим одягом та знаками розрізнення (на 01.10.2015р – 0%), засобами зв'язку (13,5%), транспортними засобами (58%). Та не зважаючи на труднощі, проводиться величезна робота, в більшості випадків, власними силами та завдяки особистому ентузіазму.

За 9 місяців поточного року посадовими особами служби державної охорони Парку проведено великий обсяг робіт, в основному власними силами, по охороні та збереженню територій ПЗФ. З метою попередження та недопущення порушень режиму охорони територій та об'єктів природно-заповідного фонду, незаконного добування природних ресурсів на території ПОНДВ «Панай», «Скельки», «Білозірка» власними силами встановлено 304 тимчасових попереджувальних та забороняючих таблички.

Проведені заходи щодо збереження та відтворення фауни. Для покращення умов існування диких птахів виготовлено 28 годівниць, 25 шпаківень, улаштовано 12 пархал. Ведеться постійний догляд та поповнення сіллю 14-ти солонців для диких копитних тварин. В зимовий період при низьких температурах й дефіциті природного корму для підтримання рівня чисельності видів диких тварин по всій території Парку проводиться штучна підкормка. Це також служить вагомим чинником попередження та зменшення пошкоджень лісового господарства. Для підгодівлі дикої фауни сіном та зерновими культурами улаштовано 24 кормових площадки.

Посадовими особами СДО НПП «Великий Луг» проведено 158 оперативно-профілактичних рейди по боротьбі з порушеннями режиму охорони територій та об'єктів ПЗФ Парку (в т.ч. 4 оперативно-профілактичних рейди по акваторії Каховського водосховища), 7 спільних рейдів працівників СДО Парку з органами місцевого самоврядування (ПОНДВ «Білозірка»), 3 спільних рейди працівників СДО Парку з провідними інспекторами Василівського РС Головного управління державної служби надзвичайних ситуацій України у Запорізькій області, з метою попередження та недопущення порушення Правил пожежної безпеки в лісах України.

З метою недопущення та запобігання загострення рибогосподарської ситуації і загибелі водних живих ресурсів на об'єктах, розташованих на території Парку, проводилось постійне спостереження за зимівлею риби та вживались заходи щодо недопущення її загибелі (ПОНДВ «Панай» – ставки «Маячанський», «Кам'яний»; ПОНДВ «Скельки» – узбережжя Каховського водосховища). До моменту сходу льодового покриву були зроблені лунки для доступу кисню.

У зв'язку з початком цвітіння ранньовесняних ефемероїдів проводились оперативно-профілактичні рейди по охороні визначених територій, з метою попередження та недопущення знищення першоцвітів (викопування цибулинок, зривання рослин з корінцями, зривання квітучих пагонів на букети).

Посадовими особами СДО Парку проводились заходи по охороні визначених територій, з метою недопущення браконьєрського полювання та порушення фактору спокою в місцях зупинки та скупчення птахів під час сезонних міграцій, а саме: ПОНДВ

«Панай» (мілина верхів'я Маячанського ставка), ПОНДВ «Скельки» (ділянки мілин на узбережжі Каховського водосховища в межах відділення), ПОНДВ «Білозірка» (поницца ставка №4 Калинівського водоймища). Проводився моніторинг відносного обліку перелітних птахів.

На території НПП «Великий Луг» знаходиться Заплава «Сім маяків», яка представляє собою систему водотоків з розвиненою рослинністю. Особливо дуже багатою є дендрофлора плавнів та степової прилеглої частини. Заплава відноситься до Рамсарського списку водно-болотних угідь міжнародного значення. З метою попередження та виявлення порушень режиму охорони водно-болотних угідь, які являють собою міжнародну цінність, посадовими особами СДО Парку ПОНДВ «Панай» проводяться оперативного-профілактичні рейди.

У період масового розмноження диких тварин і виведення потомства проводилось спостереження, з метою недопущення на територіях ПЗФ проведення робіт та заходів (порушення тиші), які є джерелом підвищеного шуму та неспокою. Особлива увага приділялась забезпеченню збереження видів тварин занесених до Червоної Книги України та відповідних додатків Бернської конвенції.

Для охорони та збереження водних живих ресурсів в період нересту, службою державної охорони Парку проведено двомісячник з охорони рибних ресурсів у 2015 році. Посилено контролювалось дотримання режиму охорони місць нагулу риби у нерестовий період (постійне обстеження), патрулювання акваторії та узбережжя Каховського водосховища, в межах Парку, внутрішніх водойм.

Проводяться оперативного-профілактичні рейди по виявленню ознак інфекційних захворювань (сказ, африканська чума свиней) у диких тварин, з метою недопущення погіршення санітарного стану середовища їх перебування, виникнення загрози знищення та загибелі. Здійснюється нагляд за станом переміщення м'ясоїдних тварин у природі, ведеться моніторинг території щодо відносного обліку диких тварин.

В сезон полювання здійснюється обстеження території, з метою недопущення порушення режиму охорони, природоохоронного законодавства та закону України «Про мисливське господарство та полювання».

При проведенні оперативного-профілактичних рейдів по боротьбі з порушеннями режиму охорони територій та об'єктів НПП «Великий Луг» посадовими особами служби державної охорони Парку затримані порушники, в яких вилучено знаряддя незаконного добування природних ресурсів та природні ресурси. Складено 15 Протоколів про адміністративні правопорушення по ст.91 КУпАП. Відповідно до судових рішень, сума стягнутих штрафів складає 3,064 тис. грн., обсяг нанесеної шкоди – 2,028 тис.грн. Стягнуті з порушників кошти перераховано в дохід держави.

З метою попередження та недопущення порушень режиму охорони ПЗФ посадовими особами служби державної охорони природоохоронних науково-дослідних відділень НПП «Великий Луг» проводиться природоохоронна пропаганда. Протягом 9-ти місяців 2015 року було проведено 174 бесіди, 32 зустрічі з місцевим населенням, учнями загальноосвітніх шкіл, відпочиваючими парку «Дружба», членами садових товариств, гаражних кооперативів, земле-власниками, рибалками-любителями, членами мисливсь-

ких товариств. Власними силами виготовлено та розповсюджено 134 буклети та 425 листівок. Згідно наданих матеріалів відділом державної охорони ПЗФ, опубліковано 2 статті в газеті «Рабочее слово», проведено 7 виступів на радіо «Експрес» м. Дніпропетровське.

Посадовими особами СДО НПП «Великий Луг» постійно проводяться господарські роботи, санітарне очищення території від сміття. З метою зменшення негативного впливу на стан природних комплексів природно-заповідного фонду Парку, обмеження доступу в степові ділянки заповідної зони та розповсюдження в рекреаційній та господарській зонах, щоб зберегти степові території з історично утвореною сукупністю рослин і тварин, проводяться заходи по ліквідації карантинних рослин та бур'янів.

Згідно Проекту організації «Лісовідновлення», в межах НПП «Великий Луг» необхідно створити умови для природного відновлення плавневих і байрачних екосистем. Посадовими особами служби державної охорони природоохоронних науково-дослідних відділень Парку власними силами проведено заходи по природному поновленню рослинних угруповань. З цієї метою заготовлено насіння дуба, плоди всіх видів глоду, терену, шипшини, груші лісової, сливи, насіння всіх видів гледичії. Всього заготовлено 13,7 кг плодів та насіння, які будуть висаджені на території природних ландшафтів, які необхідно відновлювати.

Пожежна безпека на території Національного природного парку «Великий Луг» забезпечується шляхом проведення планових профілактичних заходів, оперативного виявлення і ліквідації лісових та степових пожеж на території природно-заповідного фонду України. Для обмеження вільного доступу на пожежонебезпечні та заповідні території НПП «Великий Луг» посадовими особами СДО Парку власними силами приведено в належний стан 9 шлагбаумів. З метою забезпечення інформованості та природоохоронного виховання, підвищення ефективності роботи по недопущенню пожеж, власними силами відремонтовано 8 протипожежних аншлагов. Для попередження лісових пожеж проведено механічну обробку мінералізованих смуг загальною довжиною яких становить 5,2 км, та приведений в належний стан протипожежний розрив в заповідній зоні ПОНДВ «Білозірка» 0,5 км. Для своєчасної доставки до місця пожежі сил та засобів пожежогасіння, ефективної роботи по забезпеченні пожежної безпеки на території Парку, власними силами приведено в належний стан дороги протипожежного призначення протяжністю 23,45 км.

Службі державної охорони, на чолі з директором, належить значна частина досягнень в заповідній справі, зроблених за останні роки в нашій установі, адже виконувати свої обов'язки без контролю та охорони території ПЗФ інші структурні підрозділи Парку не зможуть.

Один з принципів гармонічного розвитку людини у давніх слов'ян наголошує: «Завжди Жити по Совісті і в Гармонії з Природою».

На щастя, є і будуть люди, які стурбовані долею всього живого на Землі. Вони роблять велику справу, охороняючи природу від недбалого ставлення та знищення.

*Інженер з охорони природних екосистем ВДО ПЗФ
О.О. Магданас*

Амфібії Національного природного парку «Великий Луг»

Природні умови НПП «Великий Луг» сприятливі для мешкання багатьох видів амфібій. Крім того, територія НПП, є окраїною ареалу, для більшості земноводних. Всі види амфібій Парку включені до міжнародних охоронних списків та відповідних конвенцій ратифікованих Україною. Виходячи з цього необхідно шукати шляхи мінімізації негативного антропогенного навантаження на середовище їх існування та вживати заходи з охорони, збереження та відтворення популяцій амфібій.

На сьогоднішній день встановлено та підтверджено мешкання 6-ти видів амфібій, які відносяться до ряду безхвостих земноводних:

1. Червоночерева джерелянка.
2. Землянка Паласа.
3. Ропуха зелена.
4. Жаба озерна.
5. Часничниця звичайна.
6. Райка східна.

Часничниця звичайна

Живляться амфібії комахами, водними і прибережними безхребетними тваринами. В їх раціоні – молюски, павуки, дощові черви, жуки, гусениці, метелики, перетинчастокрилі і прямок-

рилі комахи, багатоніжки. Здобич жабам допомагає утримувати липкий язик. Пуголовки жаб, як правило, живляться рослинною їжею, а жабенята, що вийшли на сушу їдять мух і комарів, кліщів, дрібних личинок.

Ворогами жаб в природі є: їжаки, змії, птахи, кабани, ведмеді, хохулі, куниці, лисиці, вовки. У воді на них полюють чайки, що літають над водою, а також великі риби, наприклад, щуки й окуні. Ікрою та пуголовками жаб живиться багато організмів.

Із історичних джерел нам відомо, що ще з часів Київської Русі жаб убивати забороняли. Як і будь-яка амфібія, це істота, що живе у двох стихіях. У процесі свого розвитку жаба проходить трансформацію: із пуголовка, який може жити лише у воді, вона перетворюється на дорослу особину, спроможну рухатися і у воді, і на землі. Тобто вона символізує посередництво між цими двома світами. Жабу часто асоціюють з родючістю, символом початку життя.

Подібне відношення залишилося і понині, наприклад на території українських Карпат гупули іменують жабу «панною».

Нерідко батьки розповідали дітям, що їх приніс лелека. Витоки цієї відмовки батьків від дитячої цікавості знаходяться в давньому повір'ї, за яким лелека кидає в комин жаб, які, пройшовши через димохід, набувають людського вигляду. Так що вбивство жаб вважалося великим гріхом.

За старих часів нерідко клали жаб в молоко, щоб воно не скисало. Через те, що тіло жаби покрито нічим не захи-

щеною, голою, вологою шкірою існує ризик розвитку на шкірі всіяких мікроорганізмів. Природа подбала про захист жаби, і наділила її шкіру здатністю виділяти бактерицидні речовини. Такими «жабами-холодушками» часто холодили і молоко, і воду.

Земноводні – виключно корисні для людини тварини. По-перше, харчуючись дрібною живністю, винищуючи комах, вони стримують масове розмноження сільськогосподарських шкідників, що шкодять садам, городам, полям, лісам і лукам. У знищенні личинок комарів особлива роль в деяких місцях належить жерлянкам, яка знищує до 50% личинок комарів протягом одного місяця. Завдяки цьому вони разом з комахоїдними птахами зараховані до категорії захисників врожаю, друзів садівників і городників. По-друге, земноводні знищують комах – переносників різних захворювань людини, наприклад, малярійних комарів, і проміжних хазяїв паразитичних черв'яків – комарів, москітів, молюсків, оводів, гедзів та їх личинок. Амфібії у більших кількостях, ніж птахи, поїдають комах з неприємним запахом і смаком, а також тих, що володіють протекційним забарвленням. Крім того, вони полюють вночі, коли переважає більшість комахоїдних птахів спить. По-третє, амфібії активно використовуються для експериментів багатьма поколіннями медиків, біологів та вчених суміжних спеціальностей. Вони допомогли зробити масу важливих наукових відкриттів у біології та в інших науках, у тому числі в біоніці.

Науковий співробітник,
гідробіолог О.С. Головка

Наукова співпраця

На початку вересня на базі НПП «Великий Луг» проведена навчально-польова практика студентів та аспірантів біологічного факультету Дніпропетровського університету ім. Олеся Гончара. Цього року, під керівництвом доцента кафедри зоології та екології, кандидата біологічних наук Голобородько К.К. та доцента кафедри зоології та екології, кандидата біологічних наук Фали Л.І., практиканти проводили облік ентомофауни та герпетофауни.

Практика на території Парку проходить щороку вже 5

років поспіль. За цей час проведені цікаві дослідження, зібраний унікальний матеріал, який свідчить про багате видове різноманіття флори та фауни.

Результати досліджень практики публікуються в щорічному виданні «Літопису природи» та наукових роботах.

Також для ознайомлення з унікальними місцями Національного парку для студентів були проведені екскурсії по урочищу «Маячанська балка», заказнику «Кругосхили Кавовського водосховища» та урочищу «Штольні».

Науковий відділ

Засновник та видавець газети
НПП «Великий Луг»

Свідоцтво про державну
реєстрацію

Серія 33 № 1003-278-Р від 03.12.2010

Адреса НПП «Великий Луг»:

вул. Зелена 3,
м. Дніпропетровськ,
Василівський р-н,
Запорізька обл.,
71630

Тел./Факс: (06175)6-65-78

Ел. пошта: grandmeadow@ukrpost.ua
grandmeadow@rambler.ru

Наш сайт: www.grandmeadow.org.ua

Редактор Маркова Ю.Г.

Розповсюджується
Безкоштовно